

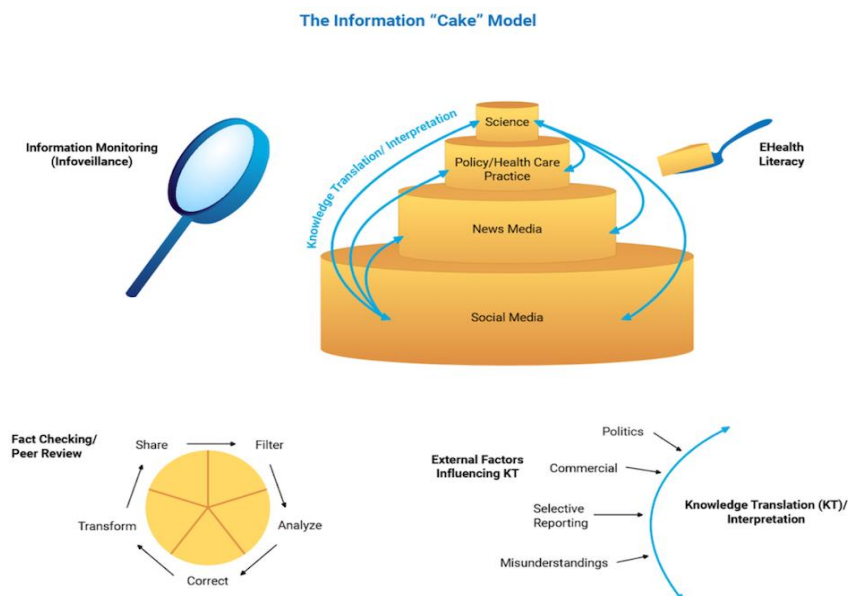
SWOT analýza

slovenského hybridného informačného priestoru

Generálny tajomník OSN spolu s generálnym riaditeľom Svetovej zdravotníckej organizácie (WHO) zhodne konštatovali, že svet popri pandémie covidu 19 zároveň čelí aj infodémii¹. WHO uvádza dva primárne znaky existencie infodémie: rýchlo rastúci objem informácií vzťahujúcich sa k pandémie a Rastúca rýchlosť, s akou sa tieto informácie objavujú a šíria. Kľúčovou aktivitou pri zvládaní infodémie je jej manažment, zameraný rovnakou mierou na presadzovanie najlepšej praxe pri komunikácii informácií o pandémii ako aj na elimináciu nepravdivých informácií a ich škodlivých účinkov. Infodémia zasahuje najmä do štyroch informačných okruhov: informácie o príčine a pôvode covidu; informácie o príznakoch nakazenia covidom a spôsoby jeho prenosu; informácie o existujúcich možnostiach liečby; informácie o účinnosti liekov a vakcín a informácie o dopadoch opatrení proti šíreniu pandémie. Práve v týchto okruhoch ľudia najčastejšie hľadajú dôveryhodné informácie a zároveň sa tu aj najčastejšie stretávajú s dezinformáciami a fámami. Preto jednou z hlavných úloh manažmentu infodémie je koordinácia a riadenie tvorby, overovania a šírenia dôveryhodných informácií. Počas celosvetovej online konzultácie o manažmente infodémie, zorganizovanej WHO v apríli 2020 boli identifikované kľúčové oblasti, na ktoré sa treba sústrediť pri manažmente infodémie:

1. kvalita a zrozumiteľnosť podávaných dôkazov a informácií;
2. vysvetľovanie faktov, overovanie faktov, riešenie prípadov šírenia dezinformácií;
3. špecifické oslovovanie znevýhodnených komunít a jednotlivcov,
4. kvantifikácia a analýza infodémie vrátane analýzy informačných tokov, monitorovanie akceptácie opatrení vyhlasovaných inštitúciami ochrany verejného zdravia
5. identifikácia a hodnotenie faktorov ovplyvňujúcich informačné správanie na úrovni jednotlivca a populácie;
6. posilnenie systémov infodemického manažmentu pri pandemiách.

Na nasledujúcom obrázku je vizualizácia problému manažmentu infodémie:

(zdroj: <https://www.jmir.org/2020/6/e21820/>)

¹ Infodémia je stav, kedy počas epidémie vzniká, šíri a sprístupňuje sa nadmerné množstvo presných aj nepresných informácií o epidémii, ktoré jednotlivcovi sťažujú identifikáciu správneho riešenia problému. Sprievodným javom infodémie je aj masívne šírenie a zdieľanie dezinformácií a fám o epidémii. https://www.who.int/health-topics/infodemic#tab=tab_1

Táto SWOT analýza je zameraná na hodnotenie stavu manažmentu infodémie v hybridnom informačnom prostredí na Slovensku ako sprievodného javu pandémie covid 19.

Hybridný informačný priestor a jeho charakteristiky

Informačný priestor (IP) je metaforický priestor, naplnený informačnými objektmi, obsahujúcimi informácie v rôznej podobe, ktoré sú záujemcovi dostupné cez určitú formu informačného systému. Podstatná časť informačného priestoru má dnes podobu digitálneho informačného priestoru (DIP). Európska komisia vníma budovanie DIP ako súčasť svojej informačnej politiky: (DIP predstavuje) „jednotný priestor poskytujúci dostupné a bezpečné širokopásmové komunikácie s bohatým a pestrým obsahom a digitálnymi službami.“ (citované v Konvit, 2015).

Charakteristiky HIP

- Jeho podstatnú časť dnes tvorí digitálny informačný priestor, ktorý má charakter otvoreného priestoru, presahujúceho hranice štátu.
- Jeho technologická infraštruktúra svojou povahou vytvára priaznivé podmienky pre vznik infodémie².
- Umožňuje zdieľanie informácií z fyzikálneho priestoru do virtuálneho priestoru a späť, čím urýchľuje cirkuláciu informácií medzi populáciou.
- Aktuálne prebieha intenzívna datafikácia³ HIP, predstavujúca reálnu hrozbu pre tzv. informačné súkromie používateľov HIP.
- Nie je spravovaný centrálnou autoritou, podlieha však regulácii EU i SR. Všeobecne sa konštatuje, že aktuálna miera regulácie HIP je nedostatočná.

Okolie HIP tvoria záujemci o informácie, tvorcovia informácií (ako jednotlivci, pracovníci médií, pracovníci verejnej správy, ale aj veci ako zdroje informácií/dát, a pod.) komunikačná infraštruktúra a jej prevádzkovatelia, inštitúcie, štátna a verejná správa, atď.

SWOT analýza

Ďalej postupne uvádzame, vo forme tabuliek, jednotlivé časti SWOT analýzy.

silné stránky	<ul style="list-style-type: none">• Telekomunikačná infraštruktúra + pokrytie signálom mobilných sietí zabezpečujú bezproblémový prístup k HIP 24/7/365• Vysoká penetrácia chytrých mobilov• Vysoká penetrácia internetu• Dostatočne vybudovaná informačná infraštruktúra na úrovni miest a obcí• Duálna štruktúra elektronických médií (verejnoprávne/súkromné)• Regulácia kompatibilná s EU
----------------------	--

² Za autora pojmu „infodémia“ je považovaný Prof. Gunther Eysenbach ktorý ju definoval ako (dostupné) „*nadmerné*

množstvo nefiltrovaných informácií o probléme sťažujúce jeho riešenie“ (odkaz).

³ Datafikácia je proces, v ktorom sú v HIP rastie objem dátových objektov, ktoré sú určené nie pre človeka, ale na spracovanie strojmi.

	<ul style="list-style-type: none"> • Vysoko vzdelaní seniori⁴ • Jazyková vybavenosť obyvateľstva • Digitálna gramotnosť mladšej generácie
--	---

Tab. 1: silné stránky

Slabé stránky	<p>Absencia stratégie manažmentu infodémie</p> <p>Nevhodná komunikácia faktov a vedeckých zistení</p> <p>Nedostatočné opatrenia na elimináciu dezinformácií</p> <p>Kolíšajúca informačná gramotnosť obyvateľstva</p> <p>Nedôvera k autoritám/nerešpektovanie autorít</p> <p>Rýchla infotainmentizácia/gamifikácia spoločnosti</p> <p>Nedostatočná regulácia platforiem (problém EU/sveta)</p> <p>Absentuje jednotná komunikačná stratégia v čase pandémie</p> <p>Chýbajúca komunikačná stratégia a slabá koordinácia komunikačných procesov</p> <p>Poddimenzované krízové komunikačné kanály (napr. s lekárom)</p> <p>Slabé využívanie nových komunikačných techník</p> <p>Slabý dôraz na získavanie dôvery obyvateľstva</p> <p>Absentuje „Tvár infodémie“</p>
---------------	--

Tab. 2: slabé stránky

Hrozby	<ul style="list-style-type: none"> - Nekontrolovaná Infodémia, podporená dezinformačnou kampaňou zo zahraničia - Využitie metód „Cambridge Analytica“ pri cielej manipulácii s dezinformáciami - Rastúci vplyv neofašistickej ideológie - existencia „informačných bublín“ na sociálnych sieťach - Zneužívanie prvkov umelej inteligencie v komunikačnom procese
--------	---

Tab. 3: hrozby

Príležitosti	<ul style="list-style-type: none"> • Profesionálny manažment infodémie • Koordinácia tvorby a výmeny informačných obsahov v rámci EU • Razantný informačný prienik štátu do HIP • Aktívna ochrana ľudských práv na báze nariadenia GDPR • Prispôsobenie komunikačnej stratégie sieťovému modelu komunikácie • Využívanie prvkov umelej inteligencie v komunikačnom procese • Zapojenie tretieho sektora
--------------	--

Výsledky analýzy

Výsledky analýzy ukazujú, že, pokiaľ ide o manažment infodémie, najsilnejšou stránkou slovenského HIP je jeho technologická infraštruktúra, vrátane infraštruktúry, podporujúcej prístup k informáciám.

⁴ S výnimkou sociálne vylúčených skupín

Za silnú stránku možno tiež považovať reguláciu tej časti HIP, ktorá odpovedá elektronickým médiám. Naopak, regulácia alternatívnych médií je, podobne ako v celej EU a vo svete, nedostatočná. Slovensko obsadzuje nelichotivé popredné miesta v rebríčkoch, hodnotiacich šírenie dezinformácií.

Strategický manažment infodémie musí byť smerovaný aj smerom dovnútra (štátna správa, samospráva) aj smerom navonok (občania, médiá, tretí sektor, ...). Sústreďuje sa na určenie zodpovedných orgánov/inštitúcií, rozdelenie zodpovedností, právomocí, informačné zdroje a cieľové skupiny. Základným dokumentom je dokument „krízová komunikačná stratégia“.

Pokiaľ ide o manažment komunikácie informačných obsahov zo strany štátnej správy, môžeme sformulovať nasledujúce závery, ktoré sme, kvôli zvýšeniu prehľadnosti, usporiadali do tabuľky

Nestačí	Treba
Informovať	Presvedčiť
Aby občania uverili informácii	Aby občania informácii porozumeli
Netreba sa snažiť o zvyšovanie množstva informácií	Netreba sa snažiť dosiahnuť zmenu správania občanov
Nestačí vydávať tlačové správy	Poskytovať aktuálne Informácie
Byť vierohodný	Dosiahnuť, aby nám uverili

Manažment eliminácie vplyvu dezinformácií

Manažment eliminácie vplyvu dezinformácií by sa mal orientovať do troch smerov:

- podpora a nasadenie IT prostriedkov (najmä umelej inteligencie) na včasné odhaľovanie dezinformácií,
- podpora tretieho sektora pri demaskovaní dezinformácií a dezinformátorov,
- využívanie mediálneho priestoru v médiách hlavného prúdu i v alternatívnych médiách na prezentovanie stanovísk odborníkov k aktuálnym dezinformačným kampaniam,
- podpora akademického sektora a výskumných inštitúcií pri výskume mechanizmov šírenia dezinformácií.

Odporúčania

1. odporúčania primárnej úrovne

- Zaviesť komunikáciu štátnej správy cez jednu doménu „zdravie“ (všetky informácie na jednom mieste).
- Vytvoriť štátnu stratégiu manažmentu infodémie, definujúcu organizačnú štruktúru manažmentu, kompetencie, nástroje, pravidlá fungovania, ľudské zdroje, financovanie.
- Zaviesť IT manažment infodémie (tvorba webu, informačná architektúra, aplikácia umelej inteligencie pri vyhľadávaní dezinformácií).
- Revidovať tie časti legislatívy, ktoré sú relevantné pre manažment infodémie.
- Zaviesť opatrenia na zlepšenie kvality komunikácie štátu cez sociálne siete, elektronické a printové médiá. Dôležitý je tiež výber „informačnej tváre infodémie“.
- Koordinovať infodemické aktivity s ostatnými štátmi EU, vytvoriť mechanizmus prenosu „dobrej praxe“.
- Vytvoriť „manuál pre komunikáciu so sociálne znevýhodnenými komunitami“.

2. opatrenia sekundárnej úrovne

- Odstrániť rezortizmus v komunikácii (zdravotníctvo, vnútro, obrana, ...) – komunikovať „jednotným jazykom“.
- Vytvoriť „komunikačný fliter“ cez ktorý by prechádzala celá štátna infodemická komunikácia (špecialisti na komunikáciu upravujú formu, štýl, jazyk (poľudšťovanie odborných vyjadrení,...)).

- Určiť požiadavky na „tvár infodemickej komunikácie“ (kvalifikácie, kompetencie, postavenie v manažmente infodémie a aplikovať ich pri výbere „tváre“).
- Vytvoriť v procese manažmentu infodémie väčší priestor pre tretí sektor, akademickú obec, vedeckú obec, samosprávy.